

Επέτειος Σφαγής 1822 στην Ιερά Μονή Αγίου Μηνά Νεοχωρίου Χίου

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Χίου, Ψαρών και Οινουσσών

Σε κλίμα πνευματικής κατανύξεως αλλά και εθνικής εξάρσεως τελέσθηκε εχθές, Τρίτη της Διακαινησίμου, 7 Μαΐου 2024, στην Ιστορική Ιερά Μονή Αγίου Μηνά Νεοχωρίου τόπο ηρωϊσμού και θυσίας των Χίων του 1822, η Αρχιερατική Θεία Λειτουργία και στη συνέχεια η επιμνημόσυνος Δέησης στο σημείο πού αποτέλεσε το θυσιαστήριο χιλιάδων Χριστιανών που σφαγιάστηκαν από τους Τούρκους το Πάσχα του 1822, προεξάρχοντας του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Χίου, Ψαρων και Οινουσσών κ. Μάρκου με την συμμετοχή πολλών Ιερέων τής Ιεράς Μητροπόλεως Χίου, του Ιερολογιωτάτου Αρχidiaκόνου κ. Αποστόλου Λάρδα, των Πολιτικών και Στρατιωτικών Αρχών καί πλήθους πιστών.

Ο Σεβασμιώτατος στο κήρυγμά του συνέδεσε την προφητεία του Ιεζεκιήλ (εσπέρας Μεγ. Παρασκευής) με τα οστά των σφαγιασθέντων της Ι. Μονής Αγ. Μηνά, από τα οποία αναστήθηκε το Έθνος.

Τον επίκαιρο λόγο εκφώνησε η Καθηγήτρια - Φιλολόγος κ. Ανθή Βουρνού - Σταυράκη, η οποία είπε:

“Σεβασμιότατε, κύριε Δήμαρχε, κύριε Βουλευτά, κ. Αντιπεριφερειάρχα, κ. Ταξίαρχε,, κύριοι πρόεδροι των τοπικών κοινοτήτων Νεοχωρίου και Θυμιανών, κυρίες και κύριοι,

Την Τρίτη ημέρα από την εορτή της Αναστάσεως του Κυρίου, μέσα σε πασχαλινή ατμόσφαιρα και υπό τους ήχους του πιο ελπιδοφόρου μηνύματος , του «Χριστός Ανέστη» βρισκόμαστε εδώ στην Ιερά Μονή του Αγίου Μηνά για να τιμήσουμε τη μνήμη των θυμάτων της μεγάλης Σφαγής του 1822, των προγόνων μας, που με τη θυσία τους σημάδεψαν ανεξίτηλα την ιστορία του νησιού μας και τη μελλοντική πορεία όχι μόνο αυτού του τόπου , αλλά και ολόκληρου του επαναστατημένου Ελληνισμού.

Στον ιερό τούτο χώρο πριν από 202 χρόνια, ανήμερα του Πάσχα, σφαγιάστηκαν και βασανίστηκαν περίπου 3000 άνθρωποι, καθώς και στην Ιερά Νέα Μονή την ίδια μέρα άλλες τόσες ψυχές. Αυτούς τους μάρτυρες τιμούμε σήμερα,μαζί με όλους όσους έχυσαν το αίμα τους εκείνη την περίοδο , αφού ολόκληρο το νησί μας έγινε τόπος μαρτυρίου. Οι λέξεις είναι λίγες για να αποδώσουν την τραγικότητα των στιγμών, τη φρίκη, τον όλεθρο, την ερήμωση του τόπου.

Η σημασία του γεγονότος γίνεται αντιληπτή,αν αναλογιστούμε πόσο τεράστιος υπήρξε ο απόηχος της καταστροφής , όπως έχει επισημανθεί πολλάκις μέχρι τώρα. Και δεν εννοούμε μόνο το αποτύπωμά του στην τέχνη. Οι σφαγές της Χίου

πυροδοτήσαν την αλλαγή της Ευρωπαϊκής πολιτικής απέναντι στον εθνικό Σηκωμό. Τα βασίλεια της Ευρώπης που έως τότε έβλεπαν αρνητικά κάθε επαναστατική ενέργεια, μετά από τα συγκλονιστικά γεγονότα της Σφαγής, αντιδρούν με αποτροπιασμό απέναντι στη βαρβαρότητα της Υψηλής Πύλης. Η κοινή γνώμη πρώταβλέπει με συμπάθεια τον αγώνα των Ελλήνων για την Ελευθερία κι επηρεάζει στη συνέχεια τις κυβερνήσεις. Η θυσία των Χίων διαμόρφωσε την Ευρωπαϊκή Διπλωματία υπέρ των Ελλήνων.

Επειδή όμως τα γεγονότα είναι από λίγο έως πολύ γνωστά, χάρη στο έργο εγκρίτων ιστορικών και άοκνων ερευνητών, εμείς δεν έχουμε να προσθέσουμε τίποτα περισσότερο. Σπουδαίες γραφίδες και άξια χείλη έχουν αναφερθεί εκτενώς στο δράμα που συντελέστηκε εδώ. Επομένως ας προσπαθήσουμε απλώς να μεταφερθούμε στην ατμόσφαιρα της εποχής, ξεκινώντας λίγο πριν από το '22, ώστε να μπορέσουμε να αισθανθούμε στο ελάχιστο «την μεταβολή της μοίρας», σύμφωνα με την προσφιλή στον αρχαίο τραγικό Ευριπίδη έννοια (βλ. «Ελένη»). Ας αφήσουμε το συναίσθημα να μας παρασύρει και τη φαντασία να ζωντανέψει την ομορφιά τούτου του τόπου πριν από την καταστροφή. Η Χίος τότε ευημερούσε, όπως μαρτυρούν όλες οι πηγές. Αυτό οφειλόταν στην ικανότητα, τη δημιουργικότητα και την εξυπνάδα των Χίων, αλλά και στα μοναδικά προϊόντα της. Το εμπόριο εξασφάλιζε ένα υψηλό βιοτικό επίπεδο σε χρόνια δύσκολα για το μεγαλύτερο μέρος του Ελληνισμού. Τα όμορφα αρχοντικά, οι περικαλείς ναοί και οι μόνες, τα περιβόλια, οι αγροί των νοτιοχώρων με το πολύτιμο δάκρυ της μαστίχης, ο τρόπος ζωής των κατοίκων, η ανάπτυξη των γραμμάτων, καθώς και ο εξωστρεφής χαρακτήρας των Χίων μαρτυρούν την παραπάνω πραγματικότητα. Οι σχετικές περιγραφές των ξένων περιηγητών που επισκέφθηκαν την Χίο είναι πολύ εύγλωττες.

Το σχεδόν παραδεισένιο σκηνικό που συμπληρώνεται από την ομορφιά και τα αρώματα της χιακής φύσης, θα άλλαζε άρδην με έναν τρόπο βίαιο, αποτρόπαιο, αναπάντεχο. Η ειρηνική ζωή και η ευδαιμονία των Χίων χάθηκε για πάντα, μόλις ξεκίνησαν τα αντίποινα του Τούρκου δυνάστη, μιας εξουσίας που δεν αναγνώριζε το αίτημα της λευτεριάς. Η αιματοχυσία και η φρίκη που ακολούθησε θυμίζουν ομηρικές σκηνές, σκηνές μονομαχίας, όπως του Έκτορα και του Αχιλλέα, αλλά και της καταστροφής της Τροίας. Το μέγεθος της τραγωδίας ασύλληπτο. Ο φιλόλογος – ερευνητής και αγαπημένος δάσκαλος κ. Κώστας Φραγκομίχαλος καταγράφει αναλυτικά στο έργο του «Οι Σφαγές της Χίου το 1822» το ιστορικό των σφαγών, το ημερολόγιο και τη γεωγραφία, δηλαδή τους ιερούς τόπους του μαρτυρίου, τα πρόσωπα, τους πρωταγωνιστές, τα λάθη, τους αριθμούς των σφαγιασθέντων, των αιχμαλώτων και των σωθέντων, όπως και πολλά άλλα στοιχεία, για να μην αναφέρω προγενέστερους συγγραφείς (βλ. τον Στυλιανό Βίο). Εμείς εδώ βρισκόμαστε μπροστά στα μαρτύρια, τα ιερά λείψανα των σφαγιασθέντων αφ' ενός, και τα εκθέματα του μικρού και σύγχρονου Μουσείου που συντηρούν την

ιστορική μνήμη αφ' ετέρου.

Την εποχή εκείνη Φιλέλληνες σε Ευρώπη και Αμερική συνταράσσονται από την καταστροφή και δημοσιεύουν κείμενα, πεζά και ποιήματα, που αναφέρονται στη θηριωδία των Τούρκων, στην τραγική μοίρα των κατοίκων και θρηνούν για την χαμένη ομορφιά του νησιού. « Στα μαύρα πέπλα του θανάτου τα σκοτάδια σε τύλιξαν, νησί ωραίο, και στέκουν ρημαγμένες οι εκκλησιές σου... Τέλειωσες και δεν είσαι πια με των ωραίων τη μακαρισμένη συντροφιά», ένα μικρό απόσπασμα από ποίημα-θρήνο που γράφεται στον αμερικανικό τύπο το 1827. Κατά τη διάρκεια όλου του 19ου αιώνα πνευματικοί άνδρες της Ευρώπης κυρίως, που θαύμαζαν τον Όμηρο και τον συνέδεαν με τη Χίο, τώρα συνδέουν τον αρχαίο ποιητή με τη μεγάλη Σφαγή και την καταστροφή του 1822. Όπως έχετε αναφέρει σε προηγούμενο επετειακό σας λόγο, Σεβασμιότατε, η Χίος παρουσιάζεται ως η όμορφη, αλλά κακοποιημένη και σφαγιασμένη κόρη του θείου αοιδού και ο Όμηρος ως ο δυστυχής πατέρας της νήσου. Σχετικά κείμενα, κυρίως έμμετρα, περιέχονται και στο βραβευμένο από την Ακαδημία Αθηνών έργο της κ. Αθηνάς Ζαχαρού - Λουτράρη «Όμηρος, Χίος αοιδός».

Ένας Γάλλος φιλέλληνας, ποιητής Th. DeBanville, το 1864 γράφει :

« Η Χίος τ' ολόχαρο νησί στο κλάμα βαλαντώνει

Μες σ' ένα σπίτι που το αγριεμένο πέλαο το κυκλώνει

Σε κάσα απ' αγριοπλάτανό σου κείται η θυγατέρα

Με ξέμπλεκα ξανθά μαλλιά, βαρυόμοιρε πατέρα».

Κι αλλού: « Δεν κλαίμ' εδώ αν εχάσαμε γεννήματα του ονείρου

εδώ θρηνούμε το χαμό της κόρης του Ομήρου».

Άλλος φιλέλληνας ποιητής, ο Γερμανός Gustav B. Schwab, σε έμμετρο έργο του συνδέει τον τυφλό ποιητή με τη διάσημη Σχολή της Χίου, την οποία αποκαλεί « ναό των Μουσών». Φαίνεται έτσι η από αρχαιοτάτων χρόνων αδιάκοπη πνευματική ανάπτυξη του τόπου μας μέχρι την εποχή πριν από την Σφαγή.

Παραλείπουμε να αναφερθούμε στο πασίγνωστο έργο του Γάλλου B. Ουγκώ και των δικών μας Α. Κάλβου και Γ. Δροσίνη.

Το ανθρώπινο δράμα στις επί μέρους εκφάνσεις του - θανατώσεις, εξανδραποδισμοί, βιαιοπραγίες, λεηλασίες, καταστροφές, ξεριζωμός- δεν ήταν το πρώτο ούτε δυστυχώς και το τελευταίο στην ανθρώπινη ιστορία. Και άλλες φορές οι Τούρκοι είχαν εξαπολύσει διώξεις κι άλλοι τόποι γνώρισαν σφαγές, όμως πιο περιορισμένης έκτασης. Εδώ σημειώθηκε μια γενικευμένη σφαγή, μια συστηματική

καταστροφή, πρωτοφανής για το μέγεθος, την έκταση και τη χρονική της διάρκεια. Επί μήνες οι διώκτες έσφαζαν και κατέστρεφαν. Η ανθρώπινη ζωή δεν είχε καμιά αξία μπροστά στην εκδικητική μανία μιας αλαζονικής εξουσίας. Οι Χιώτες πλήρωσαν πολύ ακριβά το τίμημα της ελευθερίας.

Σεβασμιότατε,

Η ανεπανάληπτη τραγωδία μας διδάσκει πολλά:

Σε πρώτο επίπεδο βλέπουμε την εντυπωσιακή «μεταβολή της μοίρας». Κανένας δεν περίμενε ότι το πανέμορφο νησί, οι «Κήποι του Αιγαίου», θα γινόταν μέσα σε δύο μήνες «κρανίου τόπος». Ακόμα κι όταν είχαν ξεκινήσει οι πρώτες διώξεις, ούτε οι προεστοί ούτε ο λαός υποψιάζονταν τον ολοκληρωτικό αφανισμό. Πίστευαν ότι επρόκειτο για μια προσωρινή ταραχή, που με κάποιο τρόπο θα ξεπεραστεί. Η πραγματικότητα τους διέψευσε οικτρά. Γι' αυτό κι εμείς πρέπει να εκτιμούμε το δώρο της ζωής και να αναγνωρίζουμε, τι καλό έχουμε. Τα πράγματα μπορεί εύκολα να αλλάξουν, σε επίπεδο προσωπικό, κοινωνικό, εθνικό, ευρωπαϊκό, παγκόσμιο. Τίποτα δεν είναι σίγουρο και δεδομένο. Όλοι μας, είτε από προσωπική εμπειρία είτε κοιτάζοντας γύρω μας και βλέποντας τι συμβαίνει στον κόσμο μας, αντιλαμβανόμαστε ότι ανά πάσα στιγμή οι ανθρώπινες «βεβαιότητες» μπορεί να ανατραπούν.

Ένα δεύτερο στοιχείο το σημαντικότερο, που μας συγκινεί βαθύτατα είναι η έννοια της θυσίας. Οι πρόγονοί μας υπέφεραν και σφαγιάστηκαν, επειδή ήταν Χριστιανοί, επειδή ήταν Έλληνες, επειδή ήθελαν την ελευθερία τους. Η θυσία των προγόνων μας έφερε και τη λύτρωση εν καιρώ. Ως Χριστιανοί πιστεύουμε ότι μετά την Σταύρωση έρχεται η Ανάσταση. Και για να φθάσουμε στην Ανάσταση, προηγείται το Πάθος. Έτσι και το πολύπαθο νησί μας, μετά από χρόνια αναστήθηκε. Η ζωή επανήλθε, οι Χίοι δούλεψαν και λάμπρυναν ξανά τον κατεστραμμένο τόπο τους.

Σήμερα οι συνθήκες είναι πολύ διαφορετικές, οι προκλήσεις πολλές και ταχύτατα μεταβαλλόμενες. Επομένως ποιο το χρέος μας στο σύγχρονο κόσμο;

Ως Χριστιανοί να διαφυλάξουμε την πίστη των πατέρων μας με τη βιωτή μας, διατηρώντας το πνεύμα της θυσίας, όταν οι περιστάσεις το απαιτούν.

Ως Έλληνες να τιμούμε τις θυσίες των προγόνων για την Ελευθερία και να ανταποκρινόμαστε επαξίως στις σύγχρονες προκλήσεις, με ελεύθερο το φρόνημα.

Ως άνθρωποι ευχόμαστε ποτέ πια τέτοιος όλεθρος, και προσευχόμαστε να λάβει τέλος ο παραλογισμός του καιρού μας που οδηγεί στηβιαιότητα, την επιθετικότητα και τον άδικο χαμό αθώων συνανθρώπων μας.

Ως Χιώτες σήμερα μνημονεύουμε, θρηνούμε, νοσταλγούμε και θαυμάζουμε. Είμαστε υπερήφανοι κι ελπίζουμε.

Χριστός Ανέστη!

Σας ευχαριστώ”

42.000 άνθρωποι σφαγιάστηκαν από τους Τούρκους

Σύμφωνα με τις ιστορικές πηγές 42.000 άνθρωποι σφαγιάστηκαν από τους Οθωμανούς Τούρκους, 23.000 διέφυγαν στο εξωτερικό και την ηπειρωτική Ελλάδα,

50.000 έγιναν σκλάβοι, ενώ μόλις 1.500 με 2.000 άνθρωποι διασώθηκαν. Οι επιζώντες που κατάφεραν να ξεφύγουν, μετακινήθηκαν προς το εσωτερικό του νησιού.

Για να σώσουν την ζωή τους κρύφτηκαν σε διάφορα καταφύγια όπως οι Καρυές, το Αίπος, η Νέα Μονή, το μοναστήρι του Αγίου Μηνά και ο Άγιος Γεώργιος Συκούσης. Το Μεγάλο Σάββατο της 1ης Απριλίου 1822 οι Τούρκοι έκαψαν την Σχολή της Χίου και έσφαξαν σχεδόν όλους τους Χιώτες που βρίσκονταν εκεί. Στις 2 Απριλίου 1822, ανήμερα του Πάσχα, οι Τούρκοι μπήκαν στο Μοναστήρι του Αγίου Μηνά και έσφαξαν περίπου 3.000 Χιώτες που ήταν μέσα, και έπειτα πυρπόλησαν το Μοναστήρι.

Ένα συνταρακτικό γεγονός που σημαδεύτηκε από την οδύνη μιας ανείπωτης τραγωδίας και ενέπνευσε το φιλελληνικό κίνημα της Ευρώπης.

